

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska
Henryka Bochniarz
Janusz Grzelak
Ireneusz C. Kamiński
Witolda Ewa Osiatyńska

Teresa Romer
Andrzej Rzepliński
Wojciech Sadurski
Mirosław Wyrzykowski

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członek Zarządu: Dominika Bychawska-Siniarska

Warszawa, dnia 26 lutego 2019 r.

/2019/PIP/JG

Szanowny Pan

Inspektor Andrzej Łapiński

Komendant Wojewódzki Policji

w Łodzi

ul. Lutomska 108/112

91-048 Łódź

I Wstęp

Z informacji zamieszczonych na portalu internetowym www.facebook.pl¹ Helsińska Fundacja Praw Człowieka (dalej: HFPC, Fundacja) powzięła informacje o sposobie przeprowadzenia czynności procesowych przez funkcjonariuszy Policji oraz ratowników medycznych w dniu 25 lutego 2019 r. Jedna z użytkowników portalu opisała sytuację, której była ofiarą, a także przedstawiła reakcję służb na podjętą przez siebie próbę otrzymania pomocy i zgłoszenia zachowania sprawcy.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka jest organizacją pozarządową, której statutowym celem jest ochrona praw człowieka, w tym ich przestrzeganie przez organy władzy publicznej w Polsce. Szczególnym przedmiotem zainteresowania Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka są prawa osób pokrzywdzonych.

II Stan faktyczny

W dniu 25 lutego br. około godziny 5 rano wracająca do akademika kobieta została zaatakowana przez nieznanego sprawcę, który wyzywał ją i szarpał. Jak wynika z relacji

¹ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2422284997805695&set=a.218395851527965&type=3&theater>

pokrzywdzonej, mężczyzna bił ją pięścią po twarzy i głowie, kopał w brzuch, a także stosował wobec niej groźby, między innymi „*nie krzycz bo Cię zajebię*”. Atak miał mieć również podłoże seksualne, jednak sprawca został spłoszony przez przechodniów.

Po opisanym zajściu kobieta zadzwoniła na telefon alarmowy 112 w celu uzyskania pomocy. Po około 25 minutach zjawił się patrol policji, który zaprosił Panią do radiowozu i zapytał czy znała sprawcę oraz jakie czynności wobec niej podjął. Dodatkowo funkcjonariusze podjęli próbę poszukiwania sprawcy w obrębie najbliższych ulic, jednak ze względu na czas, który upłynął od ataku, mężczyzny nie znaleziono.

Policjanci odwieźli zaatakowaną kobietę na miejsce zdarzenia, gdzie czekała wezwana przez nią karetka pogotowia, aby udzielono jej pomocy medycznej. W karetce kobieta została poinformowana, że taka sytuacja nie miałaby miejsca gdyby była ona bardziej uważna i „*nie miała słuchawek w uszach*”. W szpitalu lekarze stwierdzili u pokrzywdzonej, brak objawów neurologicznych w związku z czym została ona wypisana. W tym miejscu należy podkreślić, iż do opisu sprawy dołączono również zdjęcie, na którym widać ślady powstałe na twarzy ofiary.

Po opuszczeniu szpitala kobieta udała się na komisariat, aby przeprowadzić dalsze czynności. Na miejscu dowiedziała się, że funkcjonariusze pozostawili notatkę, że została ona pouczone o przysługujących jej prawach, co było niezgodne z prawdą. Ponadto poinformowano ją, że ze względu na charakter obrażeń, działania sprawcy mogą być ścigane jedynie z oskarżenia prywatnego. Należy tu podkreślić, iż pomimo dokładnej relacji ze zdarzenia, funkcjonariusze Policji stwierdzili, że doszło jedynie do popełnienia czynu skutkującego uszczerbkiem na zdrowiu trwającym poniżej 7 dni.

Po kolejnych próbach przedstawienia zajścia funkcjonariuszom, kobieta została przesłuchana przez prokuratora, po czym poinformowano ją, że sprawca będzie jednak ścigany przez odpowiednie organy. Należy tu jednak podkreślić, iż zanim podjęto taką decyzję musiała ona wielokrotnie i bardzo dokładnie opisywać sytuację, zaistniałe kolejnym funkcjonariuszom Policji.

W kontekście powyższej sprawy należy również nawiązać do artykułu zamieszczonego na portalu OKO.press w dniu 23 lutego 2019 r. pt. *Napastnik groził jej gwałtem. Policja: „jak*

już się coś stanie, proszę przyjść po obdukcji”². Jak wynika z tekstu, sytuacja kobiety zaatakowanej w Łodzi nie jest odosobniona. Jest to kolejny przypadek, gdy funkcjonariusze Policji zbagatelizowali zgłoszenia tego typu przestępstwa. Dopiero poinformowanie organów wyższego szczebla poskutkowało wszczęciem postępowania przygotowawczego.

III Prawa osób pokrzywdzonych w postępowaniu karnym

W ramach niniejszego pisma pragniemy przedstawić standardy dotyczące praw osób pokrzywdzonych wynikające zarówno z kodeksu postępowania karnego (dalej: *kpk*), Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej: *Konwencja, EKPCz*), a także Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw (dalej: *Dyrektywa o prawach ofiar, Dyrektywa*). Mamy nadzieję, iż argumenty przedstawione w niniejszym piśmie zostaną wzięte pod uwagę przy prowadzeniu tej, a także podobnych spraw.

Jak wynika z kodeksu postępowania karnego pokrzywdzonym: *jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo*. Należy również podkreślić, iż w trakcie postępowania przygotowawczego pokrzywdzony jest jedną ze stron postępowania, w związku z czym przysługują mu wszelkie prawa strony procesowej.

Należy także podkreślić, że: *w sprawach o przestępstwa określone w art. 197-199 Kodeksu karnego zawiadomienie o przestępstwie, jeżeli składa je pokrzywdzony, powinno ograniczyć się do wskazania najważniejszych faktów i dowodów*. Ponadto takie przesłuchanie powinno być przeprowadzone w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach. Taka treść art. 185c § 1 i art. 185d *kpk* stanowią o szczególnej ochronie pokrzywdzonych przez przestępstwa przeciwko wolności seksualnej.

Dodatkowo pokrzywdzonemu przysługuje prawo do korzystania z pomocy wybranego przez siebie pełnomocnika, prawo do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia, np. o przesłuchanie świadka, uzyskanie dokumentu, dopuszczenie opinii biegłego (art. 315 § 1, art. 325a § 2 *kpk*), prawo do udziału w przesłuchaniu biegłego oraz prawo do zapoznania się z jego pisemną opinią (art. 318 *kpk*), prawo dostępu do akt sprawy,

---

² https://oko.press/napastnik-grozil-jej-gwalem-policja-jak-juz-cos-sie-stanie-prosze-przyjsc-po-obdukcji/?fbclid=IwAR13kQTNPyXgdASi8fN4mnYg_gATSjzl3LNILLfE15uYqQlF0RuYdFIts88

do sporządzania odpisów i kopii, a także prawo do złożenia zażalenia na każdą czynność naruszającą prawa pokrzywdzonego (art. 302 § 2 kpk, art. 459 kpk). **Pokrzywdzony powinien zostać poinformowany przez organy procesowe o przysługujących mu prawach i obowiązkach w sposób jasny i dla niego zrozumiały.**

Prawa pokrzywdzonego są ponadto szczegółowo uregulowane w Dyrektywie o prawach ofiar, stanowiącej jeden z elementów Programu sztokholmskiego. Została ona przyjęta 25 października 2012 r. i implementowana 16 listopada 2015 r. Dyrektywa ustanawia normy minimalne, które państwa członkowskie powinny rozszerzyć w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony pokrzywdzonych w postępowaniu karnym. Dyrektywa nakłada na państwo obowiązek zapewnienia ofierze przestępstwa odpowiednich informacji i porad w sposób zrozumiały i przystępny, z uwzględnieniem jej cech osobowych. Dodatkowo pokrzywdzony powinien uzyskać wsparcie i ochronę, przy czym powinny one być dostępne już od chwili gdy organy procesowe pozyskają informacje, że dana osoba została pokrzywdzona w związku z popełnieniem czynu zabronionego.

Niewątpliwie ochrona przed wtórną wiktymizacją, zastraszaniem bądź odwetem stanowią wyznaczniki dla prowadzenia postępowania przy uwzględnieniu praw pokrzywdzonego. W postępowaniu przygotowawczym prawo do ochrony ofiar obejmuje w szczególności przesłuchanie ofiary bez zbędnej zwłoki, w jak najmniejszej liczbie i tylko wtedy, gdy jest to absolutnie niezbędne. Dla ofiary kontakt z organami ścigania powinien być jak najłatwiejszy, przy równoczesnym ograniczeniu niepotrzebnych, powtarzanych czynności np. poprzez utrwalenie audiowizualne przesłuchania. Ponadto ofiara powinna być poinformowana o przysługujących jej prawach bez zbędnej zwłoki.

Zgodnie z Dyrektywą państwo członkowskie zobligowane jest do wprowadzenia rozwiązań ułatwiających kierowanie ofiar do służb udzielających wsparcie ofiarom. W ramach takiego wsparcia pokrzywdzonemu winno się zapewnić doradztwo w zakresie korzystania z krajowych systemów odszkodowań, wsparcie emocjonalne, czy też doradztwo dotyczące zagrożenia wtórną i ponowną wiktymizacją.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w kwietniu 2017 r. **prawnicy Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, na prośbę Komendy Głównej Policji, przeprowadzili szkolenie w**

zakresie praw wynikających z Dyrektywy. W całodniowych warsztatach wzięli udział wszyscy pełnomocnicy do spraw ochrony praw człowieka w Policji.

Zagwarantowanie praw ofiarom przestępstw stanowi również pozytywny obowiązek państwa wynikający z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Na mocy art. 8 Konwencja gwarantuje ochronę życia prywatnego i rodzinnego. W swoim orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ustanowiło katalog obowiązków pozytywnych ciążyących na państwie. Strony Konwencji muszą przed wszystkim wywiązywać się z obowiązku: reagowania przez organy na powiadomienie o stosowanej przemocy³, czy też przeprowadzenia efektywnego dochodzenia, pozwalającego na ukaranie sprawcy⁴. W orzeczeniu *Beganovic p. Chorwacji* Trybunał podkreślił, że poważne akty przemocy nie mogą być ignorowane przez władze publiczne⁵.

Kompleksowe rozwiązania dotyczące ochrony praw pokrzywdzonego wprowadzone zostały nie tylko poprzez wymagania stawiane we wspomnianym orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, ale także w Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ⁶, decyzji ramowej Rady Unii Europejskiej⁷ oraz Konwencji Rady Europy⁸. Ta ostatnia stanowi kompleksowy zbiór dobrych praktyk, zwyczajów, a także zdroworozsądkowych reguł postępowania, które w każdym państwie powinny służyć zwalczaniu przemocy wobec kobiet oraz przemocy domowej. Konwencja kładzie nacisk na prawa osób poszkodowanych. Wynika z niej zobowiązanie państw członkowskich do wprowadzenia w krajowym ustawodawstwie należytej ochrony ofiar przed kolejnymi atakami przemocy oraz wtórną wiktymizacją.

IV Podsumowanie

Mając na uwadze powyższe, Helsińska Fundacja Praw Człowieka pragnie wyrazić zaniepokojenie zaistniałą sytuacją. Poszanowanie praw przysługujących pokrzywdzonemu

---

³ Wyrok Trybunału z dnia 3 maja 2007 r., *97 Członków Zgromadzenia Świadców Jehowy Gldani i innych p. Gruzji*, 71156/07, § 124.

⁴ Wyrok Trybunału z dnia 31 maja 2007 r., *Secic p. Chorwacji*, 40116/02, § 59.

⁵ Wyrok Trybunału z dnia 25 czerwca 2006 r., *Beganović p. Chorwacji*, 46423/07, § 87.

⁶ Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 20 grudnia 1993 r. – deklaracja o eliminacji przemocy domowej wobec kobiet (A/RES/48/104) oraz Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie eliminacji przemocy domowej wobec kobiet z dnia 22 grudnia 2003 r. (A/RES/58/147).

⁷ Decyzja Ramowa Rady z dnia 15 marca 2001 r. w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym przyjęta w zakresie ustanawiania obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – 2001/220/WSiSW (Dz. Urz. WE L 82 z 22 marca 2001, s. 1).

⁸ Konwencja Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule 11 maja 2011 r.

czynem zabronionego stanowi obowiązek państwa. Należy przy tym pamiętać, iż przestępstwa naruszające takie dobra jak życie, zdrowie, czy wolność seksualną nakładają na państwo szczególne obowiązki ze względu na doznaną przez ofiarę krzywdę. W związku z powyższym, Helsińska Fundacja Praw Człowieka zwraca się do Pana Komendanta z prośbą o wyjaśnienie zaistniałej sytuacji, a także podjęcie działań, które zapobiegą powtórzeniu się tego rodzaju zdarzeń w przyszłości.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

2 wyrazami' zrecu lea,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PREZES ZARZĄDU
Danuta Przywara
Danuta Przywara

Do wiadomości:

- 1) Maria Szcześniak-Bauer, Prokurator Okręgowa w Łodzi
- 2) mł. insp. Włodzimierz Sokołowski Pełnomocnik Komendanta Wojewódzkiej Policji w Łodzi ds. Ochrony Praw Człowieka